

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра романської філології

**ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ
ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «бакалавр»
студентки IV року навчання
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.051
«Романські мови та
літератури (переклад включно),
перша - іспанська»,
ОП «Іспанська мова та переклад,
англійська мова та друга романська
мова»,
Олександри САРАЙКІНОЇ

Науковий керівник:
к.філол.н., доц.
Наталія ЧОРНА

«Допущено до захисту»
Протокол № 9 засідання кафедри
романської філології від 19 квітня 2024
Завідувач кафедри _____ **Ірина СИТДИКОВА**

Київ-2024

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми дослідження зумовлена високим рівнем наукової зацікавленості лінгвістів до вивчення фразеологічних одиниць як специфічного компонента мови, що несе значний емоційний та експресивний заряд, а також відіграє важливу роль у формуванні комунікативних стратегій автора. Зокрема, дослідження фразеологізмів в художньому дискурсі іспанської мови дає можливість глибше проникнути в особливості функціонування мови в естетичному контексті, розкрити механізми творення образності та експресивності мовних висловів, а також проаналізувати комунікативні наміри та емоційний стан автора.

Мета дослідження полягає в комплексному лінгвопрагматичному аналізі фразеологізмів в художньому дискурсі іспанської мови.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному лінгвопрагматичному аналізі фразеологізмів в художньому дискурсі іспанської мови, що дає можливість отримати нові знання про функціонування фразеологічних одиниць в естетичному контексті, а також поглибити розуміння механізмів творення образності та експресивності мови.

Практична значущість роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у вдосконаленні методики викладання іспанської мови як іноземної, зокрема при вивченні фразеології та стилістики мови; Розробці навчальних курсів та програм з іспанської мови, що орієнтовані на поглиблене вивчення фразеологічних одиниць; Подальших наукових дослідженнях в галузі іспанської лінгвістики, зокрема в напрямку вивчення фразеології та художнього мовлення.

Ключові слова: фразеологізм, художній дискурс, лінгвопрагматика, іспанська мова.

ABSTRACT

The relevance of the research topic “Linguopragmatic Aspects of Studying Phraseological Units in Literary Discourse” is due to the high level of scientific interest of linguists in the study of phraseological units as a specific component of language that carries a significant emotional and expressive charge, and also plays an important role in the formation of the author's communicative strategies. In particular, the study of phraseological units in the literary discourse of the Spanish language provides an opportunity to penetrate deeper into the peculiarities of language functioning in the aesthetic context, to reveal the mechanisms of creating imagery and expressiveness of linguistic expressions, as well as to analyse the communicative intentions and emotional state of the author.

The purpose of the study is to provide a comprehensive linguistic and pragmatic analysis of phraseological units in the artistic discourse of the Spanish language.

The scientific novelty of the study is a comprehensive linguistic and pragmatic analysis of phraseological units in the literary discourse of the Spanish language, which makes it possible to gain new knowledge about the functioning of phraseological units in an aesthetic context, as well as to deepen the understanding of the mechanisms of creating imagery and expressiveness of language.

The practical significance of the work lies in the fact that its results can be used to improve the methodology of teaching Spanish as a foreign language, in particular in the study of phraseology and language stylistics; Development of training courses and programmes in Spanish focused on in-depth study of phraseological units; Further research in the field of Spanish linguistics, in particular in the study of phraseology and artistic speech.

Keywords: phraseology, artistic discourse, linguopragmatics, Spanish language.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНОГО АНАЛІЗУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	8
1.1 Поняття фразеологізму та його лінгвістичні характеристики	8
1.2 Художній дискурс: визначення, особливості та жанрові відмінності	17
1.3 Лінгвопрагматичний аналіз: методологічні засади та підходи	21
Висновки до 2 розділу	25
РОЗДІЛ 2 ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В ХУДОЖНЬОМУ ДІСКУРСІ	27
2.1. Огляд обраних творів для аналізу: короткий опис кожного з творів та обґрунтування вибору	27
2.2 Визначення та класифікація фразеологізмів у творах	34
2.3 Контекстуальні значення та їх вплив на художній дискурс	38
2.4 Лінгвопрагматичний аналіз використання фразеологізмів у тексті ...	43
Висновки до 2 розділу	47
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51

ВСТУП

Вивчення фразеологізмів є одним з найважливіших напрямів сучасної лінгвістики, адже ці стійкі словосполучення відіграють значну роль у мові, надаючи їй експресивність, образність, емоційність. Їх використання в художньому дискурсі особливо цікаве, адже вони слугують інструментом для створення образів, передачі емоцій, характеризують персонажів та їх мову.

Лінгвопрагматика є однією з галузей мовознавства, яка досліджує використання мовних одиниць у різних комунікативних контекстах, зосереджуючись на взаємодії між мовцем і слухачем. Основна мета лінгвопрагматики — зрозуміти, як мовні засоби реалізують прагматичні наміри мовців, і як вони впливають на інтерпретацію висловлювань слухачами. Це включає вивчення таких аспектів, як мовні акти, імплікатури, пресупозиції та контекстуальні чинники, що визначають значення висловлювань у реальних комунікативних ситуаціях.

Художній дискурс — це особливий вид дискурсу, який охоплює літературні тексти та інші художні форми вираження. Він характеризується використанням мовних засобів для створення естетичного ефекту, передачі емоцій, побудови образів та розвитку сюжету. Художній дискурс відзначається багатшаровістю значень і використанням різноманітних стилістичних прийомів, таких як метафори, алегорії, символи та фразеологізми. Особливістю художнього дискурсу є його здатність впливати на емоції та уяву читача, занурюючи його у вигаданий світ, створений автором.

Метою дослідження є вивчити особливості функціонування фразеологізмів в художньому дискурсі іспанської мови, проаналізувати їх лінгвопрагматичні характеристики та визначити їх роль у створенні художнього образу.

Виходячи з поставленої мети доцільно сформулювати такі завдання:

1. дослідити теоретичні основи лінгвопрагматичного аналізу фразеологізмів;
2. проаналізувати лінгвістичні та прагматичні характеристики фразеологізмів;
3. вивчити особливості функціонування фразеологізмів в іспаномовному художньому дискурсі;
4. визначити роль фразеологізмів у створенні художнього образу;
5. провести лінгвопрагматичний аналіз фразеологізмів на прикладі творів іспанських письменників;
6. оцінити вплив фразеологічних одиниць на стиль авторів та формування естетичних цінностей текстів.

Об'єктом дослідження є фразеологізми в іспаномовному художньому дискурсі.

Предметом дослідження є лінгвопрагматичний аналіз фразеологізмів в художньому дискурсі іспанської мови.

Наукова новизна дослідження полягає у систематичному аналізі фразеологізмів у художньому дискурсі з лінгвопрагматичної точки зору, що включає дослідження функцій, значень та контекстуального використання фразеологічних одиниць у художньому дискурсі. Такий аналіз дозволяє поглибити розуміння того, як фразеологізми впливають на сприйняття тексту читачами, а також як вони сприяють створенню особливого стилістичного та естетичного забарвлення мови. Дослідження також сприяє розкриттю того, як автори використовують фразеологізми для посилення емоційного та образного впливу на читача, що є важливим для загального розуміння літературного мистецтва.

Теоретична значущість дослідження полягає у формулюванні нових знань про роль фразеологізмів у побудові стилю та формуванні естетичних цінностей тексту. Дослідження дозволяє виявити різноманітні функції фразеологічних одиниць у художніх творах, їхню взаємодію з іншими

мовними засобами та стилістичними прийомами автора. Розкриваючи вплив фразеологізмів на формування стилю та естетичної цінності тексту, дослідження сприяє глибшому розумінню художнього дискурсу.

Практичною значущістю дослідження є глибоке розуміння фразеологізмів та їх прагматичного значення сприяє кращому розумінню іспанської мови на всіх рівнях, від лексики до граматики та синтаксису. Це дає можливість краще розуміти нюанси іспанської культури та менталітету, що є ключовим фактором для ефективної комунікації. Вивчення фразеологізмів може допомогти носіям інших мов збагатити свою іспанську мову та зробити її більш живою та виразною.

Надійність та достовірність результатів забезпечується застосуванням науково обґрунтованих методів дослідження, а також аналізом емпіричних даних на основі обраних художніх творів.

Структура та обсяг дослідження. Бакалаврське дослідження складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел, що налічує 45 пунктів. Загальний обсяг роботи становить 56 сторінок, основна частина з яких складає 45 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНОГО АНАЛІЗУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

1.1 Поняття фразеологізму та його лінгвістичні характеристики

Фразеологія як галузь мовознавства існує вже довгий час і вивчала багатогранність мовних виразів, їхні значення та використання. Попередні дослідження у цій галузі зосереджувалися на класифікації фразеологічних одиниць за семантичними та структурними ознаками, вивченні їх походження та розвитку, а також на з'ясуванні ролі фразеологізмів у мові та комунікації.

Фразеологія, похідна від грецьких слів "вираз" (φράσις) та "вчення" (λόγος), є фундаментальним розділом мовознавства, що досліджує стійкі мовні одиниці з ускладненою семантикою та специфічною структурою. Цей термін також позначає сукупність таких одиниць у мові загалом, у текстах певного автора, окремому творі тощо. Фахівці з фразеології визнають її самостійним розділом.[2] Лексикологи ж зазвичай вважають фразеологію підсистемою лексики, адже слова та фразеологічні одиниці мають спільні системні властивості.

Приклади включають "dar en el clavo" — "вгадати в точку", "ponerse las pilas" — "взятися до справи", "tirar la casa por la ventana" — "витрачати багато грошей" та "hacer de tripas corazón" — "знайти мужність".

Важливість фразеології:

1. Розкриває образність та експресивність мови: фразеологізми роблять мову більш живою, емоційною, динамічною, надаючи їй образність, виразність, глибину.
2. Допомогає зрозуміти глибину культури та історії народу: фразеологічні одиниці часто містять у собі багатовіковий досвід та мудрість народу, відображаючи його світогляд, цінності, традиції.

3. Збагачує мову та робить її більш виразною: використання фразеологізмів робить мову більш різноманітною, цікавою, динамічною, дозволяє точніше висловити думки та почуття.
4. Підвищує мовну культуру: знання фразеології свідчить про володіння мовою на високому рівні, про високу мовну культуру людини.

Фундаментальним завданням фразеології є комплексне дослідження фразеологічної системи мови, що охоплює як її сучасний стан, так і історичний розвиток. Фразеологія вивчає взаємозв'язки та взаємодію фразеологізмів з лексикою та словотвором, а також з граматиною.[1]

Фразеологічні одиниці в іспанській лінгвістиці відіграють важливу роль у виразності мови та передачі культурних, соціальних та історичних відтінків. Вони представляють стійкі комбінації слів, які мають фіксоване значення, що часто відрізняється від значень окремих слів, що входять до їхнього складу.

У процесі створення фразеологічних одиниць різних рівнів виникають глибокі зміни та переосмислення лексичної та граматичної семантики, завдяки чому фразеологічний зворот набуває своїх характеристик. Основними ознаками фразеологічних одиниць є їх відтворюваність та стабільність компонентів, а також семантичні перетворення, цілісність значення та експресивно-емоційна складова. Одним з головних наслідків цих змін є цілісне значення фразеологізмів [4].

Основа фразеологічного значення лежить в етимологічному образі, який виникає в результаті:

- а) відображення типової ситуації у національній мовній свідомості;
- б) смислових асоціацій, що виникають внаслідок фразеотворчої взаємодії лексичних компонентів фразеологізму.

Значення поєднує відображення дійсності з реакцією на неї певного мовного колективу: "no tener pelos en la lengua" — "бути відвертим, казати все як є". Образне вираження фразеологічного значення відображає

багатовіковий досвід пізнання суспільно значущої реальності та діалектичне поєднання розумового й чуттєвого сприйняття світу. Зв'язок між етимологічним та актуальним значеннями фразеологічної одиниці забезпечує внутрішня форма, що співвідносить фразеологічний вираз із відповідними об'єктами непрямого позначення. Внутрішня форма також обумовлює варіації та багатозначність фразеологічних одиниць: наприклад, "ponerse las botas" — може означати "їсти багато", "переїдати".

Термін "фразеологічна одиниця" має багато визначень. За словами А.В. Куніна, "фразеологічні одиниці — це стійкі сполучення лексем зі значенням, яке повністю або частково переосмислене". В.М. Мокієнко вважає, що фразеологічна одиниця є відносно стійким, повторюваним, виразним поєднанням лексем з одним значенням [7].

Оскільки фразеологічні одиниці відомі як мовні одиниці разом із словами та морфемами, деякі дослідники включають фразеологічні одиниці до словникового складу мови і розглядають їх як еквіваленти слів. Таким чином, теорія еквівалентності слів фразеологічних одиниць заслуговує особливої уваги.

Повертаючись до теорії ідентифікації виразів, розробленої Ш. Баллі, він зазначав, що однією з найпоширеніших особливостей фразеологічного сполучення, яка замінює всі інші, є можливість або неможливість заміни одного простого слова іншим виразом. Ш. Баллі називав таке слово "ідентифікатором слова". Шарль Баллі вважає існування такого синоніма внутрішньою ознакою цілісності фразеологічних одиниць. У цьому контексті є певні заперечення. Фразеологізми є сталими, неперекладними виразами, які складаються з двох або більше слів і мають фіксоване значення, яке часто відрізняється від значень окремих слів, що входять до складу фрази. Вони є важливим компонентом мови, оскільки відображають культурні, історичні, соціальні та національні особливості народу, що володіє мовою.

Основні характеристики фразеологізмів включають:

- **Стійкість:** фразеологічні вирази, на відміну від звичайних словосполучень, важко змінюються у своїй структурі та формі, оскільки вони вже є стійкими конструкціями.
- **Семантична єдність:** значення фразеологізму часто не можна вивести лише зі значень окремих його складових. Вони передають єдине поняття або образ, що є невіддільним від змісту всієї фрази.
- **Ідіоматичність:** фразеологізми зазвичай не підлягають прямому перекладу на інші мови, що вказує на їхню ідіоматичну природу. Їх переклад зазвичай потребує пошуку відповідного виразу в цільовій мові, що передає подібний зміст.
- **Емоційність та експресивність:** фразеологічні одиниці здатні передавати різноманітні емоційні відтінки, роблячи мову більш виразною і колоритною [7].

Таблиця 1.1

Види фразеологічних одиниць у іспанській лінгвістиці

Вид	Опис	Приклад
Фразеологічні єдності (unidades fraseológicas)	Одиниці, які зберігають значення, близьке до сукупності значень окремих слів, що входять до їхнього складу.	dar en el clavo — буквально "вдарити в цвях", означає "попасти в точку" або "вгадати правильно".
Фразеологічні сполуки (locuciones idiomáticas)	Стійкі вирази, значення яких не можна вивести зі значень окремих слів.	tirar la toalla — буквально "кинути рушник", означає "здатися" або "припинити спроби".
Фразеологічні зрощення (idiomas o modismos)	Одиниці, які мають високу ступінь фіксованості та цілісності, значення яких повністю відрізняється від значень окремих слів.	estar en las nubes — буквально "бути в хмарах", означає "бути відсутнім думками" або "бути неуважним".

Продовження Табл. 1.1

Джерело: розроблено автором

Мотивація фразеологічних одиниць у вживанні:

- Збагачення мови. Фразеологічні одиниці додають мові колориту, стилістичної виразності та збагачують словниковий запас.
- Передача культури та історії. Завдяки фразеологічним одиницям передається культурний та історичний контекст, що допомагає зберегти та поширити традиції та знання народу.
- Створення образності. Використання фразеологічних одиниць надає мові образності, робить висловлювання більш яскравими та виразними.
- Комунікативна ефективність. Завдяки фразеологічним одиницям можна передати складні думки, емоції та настрої за допомогою коротких, лаконічних фраз.

Рис.1.1 Характеристика фразеологічних одиниць

Джерело: розроблено автором

Фразеологічні одиниці є важливою частиною іспанської мови, які збагачують її стилістичну різноманітність і дозволяють більш ефективно виражати думки та емоції. В.П. Жуков зазначає, що "семантична цілісність фразеологічної одиниці не може бути визначена таким чином, оскільки змінні сполучення слів також можуть містити синонімічні слова". [3]

Приклади у іспанській лінгвістиці:

1. "Ser pan comido" - буквально перекладається як "бути з'їденим хлібом". Це фразеологічна одиниця, яка означає "дуже легко" або "легко зробити щось".

2. "Tener el mono" - буквально означає "мати мавпу", але використовується для опису абстинентного синдрому, особливо стосовно наркотиків.

3. "No tener pelos en la lengua" - буквально "не мати волосся на язичку". Ця фразеологічна одиниця описує людину, яка говорить прямо і відверто, не стримує своїх думок.

Ці приклади ілюструють, як фразеологічні одиниці в іспанській мові часто мають переносне значення, що відрізняється від буквального перекладу, і є важливою частиною лексичного багатства мови.

Розглянемо ще приклади фразеологічних одиниць в іспанській мові:

1. Локуси (locuciones). Це фразеологічні одиниці, що мають фіксовану структуру, і їхнє значення не можна вивести з значень окремих слів. Приклад: *estar en las nubes* — означає "бути неуважним" або "бути не в курсі подій".

2. Ідіоми (modismos). Це фразеологічні одиниці, які мають переносне значення і часто виникають з історичних або культурних контекстів. Приклад: *tirar la casa por la ventana* — означає "витрачати багато грошей" або "щедро витрачати" [8].

3. Фразеологічні з'єднання (conexiones fraseológicas). Це комбінації слів, які використовуються в певних контекстах і мають особливе значення. Приклад: *ponerse las pilas* — означає "взятися за справу" або "взятися до роботи з ентузіазмом".

Фразеологічні одиниці мають стабільну структуру і форму, які не можуть бути змінені без втрати значення. Вони мають окреме значення, яке не можна вивести з окремих слів. Багато фразеологічних одиниць відображають культурні, історичні та соціальні аспекти іспанської мови.

Фразеологічні одиниці (ФО) відіграють значну роль у мові, зокрема у художньому дискурсі. Вони забезпечують різноманіття мовних засобів, збагачують художній текст, допомагаючи автору створити більш виразні образи та настрої. Використання фразеологізмів у художньому творі надає мові особливого стилістичного забарвлення, підвищує її виразність та емоційний вплив на читача. Таким чином, фразеологізми є важливою складовою мови, особливо в художній літературі, де вони сприяють створенню глибоких і багатогранних образів та атмосфер [6]..

Спостереження за розвитком фразеології як галузі мовознавства дозволяє констатувати відхід від вузькостилістичного підходу до фразеологічних одиниць. Сучасні дослідження характеризуються комплексністю, тобто охоплюють різноманітні аспекти фразеологізмів:

1. Внутрішня будова (структура, лексичний склад, морфологічні властивості компонентів).
2. Походження та еволюція фразеологізмів у мові.
3. Функціонування (сфера вживання, експресивно-стилістичне забарвлення).
4. Порівняльний та порівняльно-історичний аналіз фразеологізмів різних мов.

Аналізуючи об'єкт та завдання фразеології, можна стверджувати, що вона посідає вагомe місце в сучасній теорії мовознавства та лінгвістичній науці загалом, поряд з такими дисциплінами, як:

- Семантика: допомагає виявити семантичну специфіку фразеологізмів та виділити різні типи значення в цій сфері.
- Граматика: дозволяє встановити, які морфологічні особливості слова зберігаються, а які втрачаються в складі фразеологізму.
- Лексикологія: співвідноситься з фразеологією, адже фразеологізми складаються зі слів, а слово є головним об'єктом вивчення лексикології.

- Фонетика: досліджує фонетичний вигляд слова в складі фразеологізму.
- Стилїстика: вивчає стилїстичний потенціал фразеологізмів, особливо ідіоматизмів
- Етимологія: допомагає простежити походження та історичний розвиток фразеологізмів.

Вивчення даного пласта лексики крізь призму мови й культури неодмінно потребує історичного підходу до процесу його формування та функціонування, як у далекому й недавньому минулому, так і на сучасному етапі розвитку мов.[9] Навіть при біглому порівняльному аналізі фразеологізмів різних народів можна стверджувати, що значна кількість висловів має повну лексико-семантичну тотожність, що дає змогу говорити про калькування, хоча встановити першоджерело кальки не завжди є можливим.

Іспанські дослідники давно розглядали важливість фразеологізмів у мові, підкреслюючи їх значення у збагаченні мовних засобів і висвітленні культурних особливостей іспанськомовного світу. Одним з найвідоміших дослідників іспанської фразеології є Віценте Еспарса, який у своїх роботах досліджував значення фразеологічних одиниць у контексті іспанської культури та історії. Він вивчав походження і трансформацію фразеологізмів у різних регіонах Іспанії. Інші дослідники, такі як Педро Альбарраніо, зосереджувалися на класифікації фразеологічних одиниць в іспанській мові, що допомогло зробити аналіз більш структурованим та сприяти кращому розумінню їх використання. Були розроблені фразеологічні словники, які містять значення та походження фразеологічних одиниць в іспанській мові. Наприклад, робота "Diccionario de frases hechas" містить багату інформацію про фразеологічні вирази, їх використання та історію. Дослідники також розглядали культурний контекст фразеологічних одиниць, наприклад, як фразеологізми, пов'язані з тореадором або

фламенко, відображають специфіку іспанської культури. Таким чином, дослідження фразеології в іспанській мові підкреслюють важливість розуміння культурного та історичного контексту, який відображають фразеологічні одиниці, а також їх роль у збагаченні мови та підтримці зв'язку між різними культурами та історичними епохами [18].

Фразеологізми, що виникали протягом історії людства, відображають культурно-національний контекст кожної мови, в якому наповнюються змістом експресивні утворення, порівняння тощо. Усталені вирази стали невід'ємною частиною мовлення людини. Вони охоплюють широку тематику, презентують особливості культури, звичаїв, традицій та досвіду, набутого народом на різних етапах його існування.

Таким чином, фразеологізми постають не просто як стійкі сполучення слів, а як глибокі лінгвістичні явища, що тісно переплетені з культурою та менталітетом народу. Їх вивчення та аналіз відкриває доступ до глибинних пластів мови, даючи змогу краще зрозуміти світогляд та цінності певної спільноти. Однак з плином часу фразеологізми можуть втрачати свою прозорість та мотивованість. Це зумовлено динамічним характером мови, адже значення слів та словосполучень постійно еволюціонують. Внаслідок цього, зв'язок фразеологізму з його етимологічним джерелом може ставати дедалі менш очевидним, а його образність – тьмяніти.

1.2 Художній дискурс: визначення, особливості та жанрові відмінності

Художній дискурс — це особливий вид мовного дискурсу, який використовується у художніх творах, таких як романи, поезія, п'єси, новели та інші літературні жанри. Він характеризується використанням мовних засобів для створення художніх образів, відображення думок, емоцій та поглядів персонажів, а також для передачі авторських ідей і світогляду.

Дискурс – це не тільки процес мовленнєвої діяльності, але і її результат, який відображається у формі письмового тексту чи усного висловлювання. Залежно від мети, змісту та результатів мовленнєвої діяльності, дискурс може бути класифікований за різними типами: науковий, політичний, медичний, релігійний.

Дискурс має дві основні складові: план вираження та план змісту. План вираження – це послідовність мовних одиниць, що формується в конкретному місці та часі з певною метою. План змісту, в свою чергу, виникає внаслідок взаємодії семантики та прагматики дискурсу [5].

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки публікував дослідження Семенюк О.А. на тему "Художній дискурс як відображення авторської картини світу (лінгвокультурологічний підхід)". У статті аналізуються особливості та основні характеристики дискурсу взагалі та художнього дискурсу зокрема. Автор розглядає ключові підходи до вивчення дискурсу, а також здійснює аналіз його типології.

В. Карасик у своїх дослідженнях дискурсу виокремлює соціолінгвістичний та прагмалінгвістичний типи дискурсу, а також надає увагу розмежуванню між персональним та інституційним дискурсами. У персональному дискурсі наявні буттєвий та побутовий підтипи, тоді як інституційний дискурс включає науковий, масово-інформаційний, політичний, дипломатичний, юридичний, військовий, медичний, діловий, рекламний та інші підтипи.

На думку Н. Кондратенка, для вивчення художнього дискурсу не можна обмежуватися лише текстовими аспектами; необхідно також розглядати прагматичні цілі автора [7, с. 205].

Дослідження художнього дискурсу вимагає розрізнення його від інших подібних дискурсів, таких як ідеологічний та політичний. Однією з головних відмінностей є присутність художніх прийомів, таких як тропи та порівняння.

На відміну від політичного чи ідеологічного дискурсу, який покладає на авторів відповідальність за достовірність їхніх тверджень, автори художнього дискурсу не несуть такої відповідальності. Викривлення фактів вважається виправданим, оскільки служить специфічним цілям художнього дискурсу. Як зазначає Дж. Серль, "будь-який художній твір передає певне "повідомлення" за допомогою тексту, яке неявно міститься в ньому" [11].

Іншою визначальною рисою художнього дискурсу є мета автора — впливати на читача через свій твір. Художній дискурс також вирізняється різноманітністю жанрів, тем, вікових та ідеологічних складників. Дослідження показало, що художній дискурс містить багато "піддискурсів" (політичний, дипломатичний, медичний тощо), що зумовлює різноманітність твору [3, с. 228]. Творча внутрішньотекстова діяльність є ключовою для художнього тексту. Такий текст створюється уявою автора, яка визначає його вигаданий характер.

Одна з найхарактерніших рис художнього дискурсу полягає у відображенні конкретної культури на певному етапі розвитку. Це особливо помітно у мові художнього дискурсу, яка включає соціальні оцінки, шаблони та емоційно забарвлену лексику різних соціальних груп та епох, до яких належать персонажі. Це пов'язане з функцією створення чуттєвого сприйняття реальності. Автору вдається заволодіти увагою читача через використання соціально-експресивних маркерів мовлення, притаманних зображуваному середовищу.

Вибір теми, проблеми, сюжету та образів свідчить про індивідуальність автора, який вербалізує свій світогляд у художньому творі. Саме тому автор виступає формально-змістовим центром твору [4, с. 250].

На нашу думку, ключовою ознакою художнього дискурсу є його антропоцентричність. Іншими словами, людина розташована в центрі фабульного простору. Її думки, почуття, переживання, взаємовідносини з іншими людьми, а також відображення дійсності крізь призму її власних поглядів та переживань займають центральне місце в просторі художнього дискурсу. Ця особливість забезпечує текстову єдність.

Можна виділити три рівні мовної особистості:

1. Вербально-семантичний рівень містить лексико-граматичні засоби, якими оперує особистість.

2. Когнітивний рівень об'єднує когнітивні структури, які формують картину світу індивіда.

3. Прагматичний рівень охоплює інтенції та мотиви особистості.

Часто лінгвістичні дослідження зосереджуються на вивченні мовної особистості, співвідносячи її з поняттям "ідеостилю", яке проявляється у виборі мовних ресурсів, стилістичних прийомів і засобів виразності, що є невід'ємною частиною художнього світу автора.

Ідеостиль письменника досліджують шляхом визначення його авторських особливостей, дотримання або відступу від традиційних наративних принципів, тобто всього, що формує його унікальний авторський стиль. Художній дискурс — це одне з найважливіших та водночас найскладніших понять у сучасній лінгвістиці, яке відкриває широкі можливості для подальших досліджень [12].

Особливості художнього дискурсу:

- Стилістичне багатство: художній дискурс відрізняється багатством стилістичних прийомів, включаючи метафори, символи, алегорії, іронію, тощо, які надають тексту глибини та виразності.

- Емоційний вплив: мова художнього дискурсу спрямована на викликання емоційної реакції у читача, що сприяє залученню його до тексту та поглибленню розуміння сюжету та персонажів.
- Індивідуальний стиль автора: кожен письменник має свій унікальний стиль, який виявляється у виборі мовних засобів, синтаксичних конструкцій та манери оповіді.
- Полісемія та інтертекстуальність: художній дискурс часто містить багатозначність і посилання на інші тексти, що створює складніші взаємозв'язки між сюжетами та образами.

Жанрові відмінності в художньому дискурсі:

- Поезія: поетичний дискурс вирізняється високою концентрацією художніх прийомів, ритму, рими, алітерації, асонансу, метафор та інших засобів, які створюють глибокі образи та емоційний вплив.
- Проза: прозовий дискурс варіюється від розповідної манери до складних психоаналізів персонажів і ситуацій. У прозі більший акцент робиться на сюжеті, характерах та діалогах.
- Драматичні твори: у драмі основний акцент робиться на діалогах між персонажами, які відображають їхні думки, почуття та стосунки. Драматичний дискурс також містить ремарки та інші елементи, що допомагають акторському виконанню.

Як показали наші дослідження, кожен мовознавець має своє визначення цього поняття, наголошуючи на різних його аспектах. Питання дослідження дискурсу загалом та художнього дискурсу зокрема залишатимуться актуальними проблемами, що цікавлять лінгвістів і літературознавців. Перспективи майбутніх досліджень пов'язані з вивченням та аналізом постмодерністського художнього дискурсу, а також визначенням його мовно-стильових та лінгвокультурних особливостей [13].

Таким чином, художній дискурс є складним і багатогранним видом мовного дискурсу, що відображає широкий спектр стилістичних, жанрових

та культурних особливостей. Він надає літературним творам особливого колориту, сприяє створенню глибоких та багатогранних сюжетів і персонажів, а також дозволяє автору передати свій унікальний погляд на світ. Завдяки цьому художній дискурс є цінним об'єктом для вивчення та аналізу, зокрема з точки зору лінгвопрагматики.

1.3 Лінгвопрагматичний аналіз: методологічні засади та підходи

Фразеологізми, як стійкі сполучення слів з цілісним значенням, відіграють значну роль у мові, вирізняючись не лише експресивністю, але й глибинним зв'язком з культурними та ментальними особливостями народу. На відміну від вільних словосполучень, фразеологізми характеризуються семантичною прозорістю для носіїв мови, адже їх значення ґрунтується на образах та реаліях, знайомих з повсякденного життя.[4] Ця прозорість робить фразеологізми мотивованими та емоційно насиченими, перетворюючи їх на своєрідні культурні маркери, що відображають світогляд та цінності певної спільноти.

З лінгвістичної точки зору, фразеологізми демонструють цікаві особливості поєднання слів. Їх лексична структура може бути жорстко фіксованою, не допускаючи варіацій, або ж мати певні гнучкі елементи, що дозволяють незначні модифікації. Ця варіативність свідчить про динамічний характер фразеології, адже мова постійно розвивається, адаптуючись до нових реалій.

Лінгвопрагматика як окрема галузь мовознавства почала розвиватися в середині минулого століття. Теоретичні основи цієї науки сформовані в роботах засновників лінгвопрагматики – Джона Остіна, Джона Сьорля, Пола Грайса та інших, відомих як теорія мовленнєвих актів (ТМА). ТМА пропонує іншу модель комунікативної ситуації, яка, окрім традиційних

елементів (мовець, адресат, повідомлення), включає також комунікативний намір (ціль взаємодії) та результат. Основні положення були викладені у праці Джона Остіна "How to do things with words" ("Слово як дія") [8]. У цій праці Остін підкреслює, що не всі висловлювання природної мови є судженнями — існує окрема група висловлювань, яка виконує дії під час вимови, наприклад, клятви, обіцянки, гарантії тощо. Остін називає такі висловлювання перформативними, описує їх та пропонує власну класифікацію [14].

Загальне поняття мовленнєвого акту (МА) було обґрунтовано в контексті нової методології, оскільки ТМА "постулює як основні одиниці людської комунікації багатовимірні мовленнєві дії, які виконують певні комунікативні завдання і спрямовані на досягнення конкретних результатів, розпізнаваних через дії або емоційні реакції адресата" [37, с. 50]. Головним об'єктом дослідження в ТМА стало висловлювання, яке розглядається в трьох фазах: локутивна (вимова висловлювання), іллокутивна (комунікативний намір мовця) та перлокутивна (очікуваний результат). Лінгвопрагматика зосереджує увагу на іллокутивній та перлокутивній фазах.

Це повністю узгоджується з думкою Т. ван Дейка, який зазначав, що "дія включає три етапи: ментальний стан (бажання, рішення, цілі, наміри — їх внутрішню структуру ми не зовсім розуміємо), власне дію (фізичну) і наслідки дії (очікувані чи ні, що призводять до певного стану, події чи процесу)" [4, с. 285]. Це також стосується мовленнєвих дій, які втілює МА, зокрема перформативних [15].

Лінгвопрагматичний аналіз є галуззю мовознавства, яка поєднує лінгвістичні та прагматичні підходи до вивчення мови. Це аналіз, який зосереджується на дослідженні зв'язку між мовними одиницями, їхніми значеннями та контекстами їхнього використання. У центрі уваги лінгвопрагматичного аналізу перебуває вивчення того, як мова функціонує

в конкретних ситуаціях, передаючи думки, наміри, емоції та соціальні норми.

Методологічні засади лінгвопрагматичного аналізу:

- Семантика: дослідження значень слів і фраз, особливо в контексті їхнього вживання, з акцентом на дослідження контекстуальної полісемії.
- Прагматика: вивчення того, як мовні вирази використовуються у конкретних ситуаціях для комунікації, включаючи аналіз інтенцій (наміри) мовців і вплив контексту на значення висловлювання.
- Контекстуальність: важливість контексту у розумінні та інтерпретації мови. Контекст включає соціальні, культурні, історичні та інші аспекти, які впливають на значення та інтерпретацію мовних одиниць.
- Діалогічність: фокус на діалозі між мовцем та адресатом, вивчення взаємодії між учасниками комунікації та їхніх інтенцій.

Основні підходи до лінгвопрагматичного аналізу:

- Теорія мовленнєвих актів: аналіз того, як мовленнєві вирази виконують різні функції, такі як твердження, запитання, накази тощо, і як ці акти впливають на взаємодію між мовцем і адресатом.
- Теорія імплікатури: вивчення прихованих або неявних значень у мовленні, які виникають через контекст і припущення, що роблять мовець та слухач.
- Теорія полісемії: дослідження багатозначності мовних одиниць і їхнього впливу на комунікацію, особливо у художніх творах.
- Аналіз дискурсу: розгляд того, як мовленнєві вирази взаємодіють у ширшому контексті дискурсу, впливаючи на взаємодію між персонажами або авторами [16].

Лінгвопрагматичний аналіз має велике значення у вивченні художнього дискурсу, оскільки дозволяє виявити, як фразеологізми

та інші мовні засоби використовуються для передачі інтенцій, емоцій і стилю автора, а також для створення глибоких і багатогранних образів і ситуацій у тексті.

Питання існування окремого методу прагматичного аналізу є спірним, оскільки вважається, що такого методу, який би включав вивчення стратегій та тактик комунікації, аксіологічних аспектів, мовленнєвих жанрів та правил спілкування, поки що не існує. Ф. Бацевич зазначає, що методик та прийомів, які б були специфічними для прагматичного аналізу, поки не розроблено, тому говорити про його існування ще зарано [6, с. 41]. Однак нещодавно з'явилися дослідження, які розглядають прагматичний аналіз як окремий метод (Р. Ваврінчик, В. Пустовалова).

Ці підходи дозволяють проводити лінгвопрагматичний аналіз іспанської мови з метою розуміння того, як мова використовується для передачі значення, намірів та впливу на слухача у різних контекстах.

Таким чином, лінгвопрагматичний аналіз пропонує широкий спектр методів для вивчення політичного дискурсу, включаючи дискурсивний, інтенційний, трансакційний, структурний та контент-аналіз. Найбільш актуальними методами є інтенційний та дискурсивний аналіз. Перспективи досліджень включають створення нових підходів та методів аналізу політичного дискурсу в лінгвопрагматичному контексті.

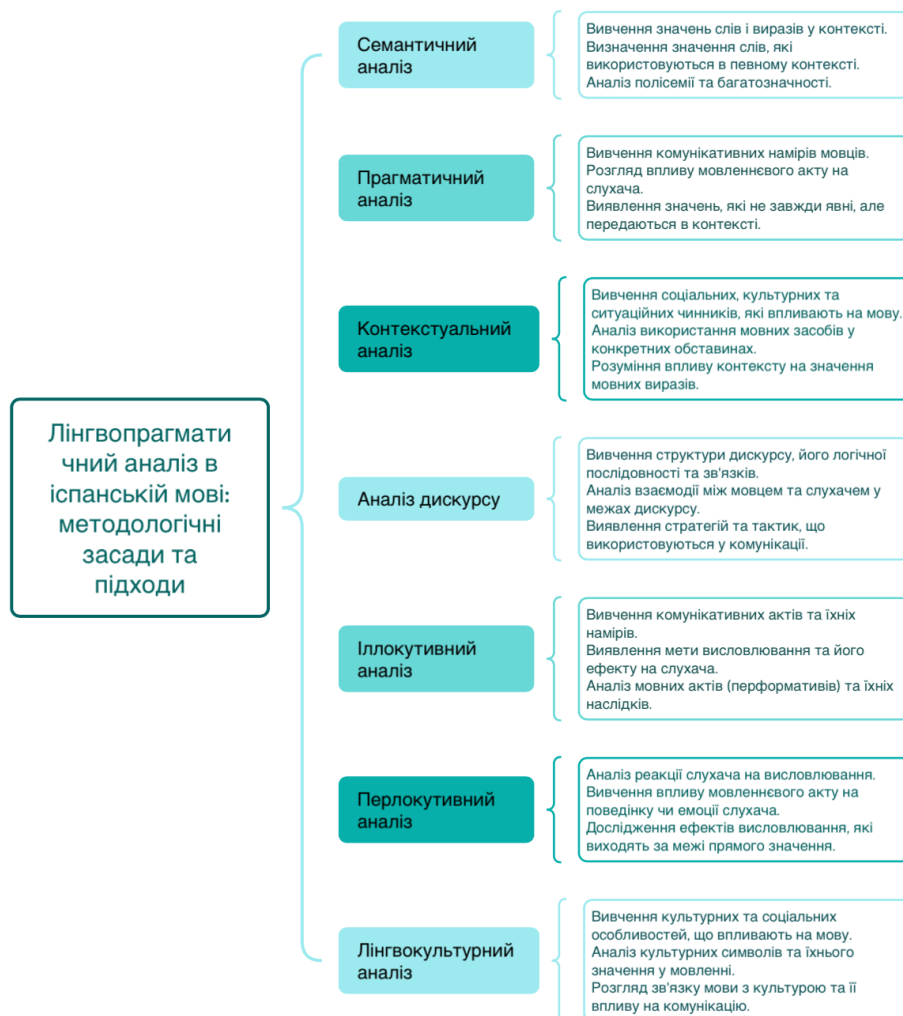

Рис.1.2 Лінгвопрагматичний аналіз в іспанській мові

Джерело: розроблено автором

ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ

У першому розділі було здійснено комплексне дослідження теоретичних основ фразеологізмів у художньому дискурсі. На основі опрацювання відповідної наукової літератури можна зробити наступні висновки. Фразеологізми є невід'ємною складовою мовної системи, представляючи собою стійкі словосполучення, що мають цілісне значення, яке не виводиться із значень окремих компонентів. Визначено основні характеристики фразеологічних одиниць, включаючи їхню стійкість,

відтворюваність та семантичну цілісність. Фразеологізми відіграють важливу роль у збагаченні мови, додаючи виразності та емоційності мовленню.

Вивчено поняття художнього дискурсу, що охоплює різноманітні літературні жанри та характеризується особливою увагою до естетичних і експресивних засобів вираження. Художній дискурс вирізняється багатством образних засобів, серед яких фразеологізми займають важливе місце, сприяючи створенню яскравих і незабутніх образів. З'ясовано, що жанрові відмінності впливають на використання та функції фразеологізмів у текстах.

Обґрунтовано методологічні засади лінгвопрагматичного аналізу, що дозволяє досліджувати фразеологізми з урахуванням їхньої функціональної та комунікативної ролі у тексті. Розглянуто основні підходи до аналізу, включаючи вивчення контексту, прагматичних функцій та комунікативних інтенцій автора. Такий аналіз дозволяє глибше зрозуміти, як фразеологізми сприяють досягненню художніх цілей та впливають на сприйняття читачем тексту.

Таким чином, перший розділ заклав теоретичні підвалини для подальшого дослідження фразеологізмів у художньому дискурсі, визначивши їхнє значення, особливості функціонування та методи аналізу. Це створює основу для глибшого розуміння ролі фразеологічних одиниць у літературних текстах та їхнього впливу на комунікативні процеси.

РОЗДІЛ 2 ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ

ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В ХУДОЖНЬОМУ ДІСКУРСІ

2.1. Огляд обраних творів для аналізу: короткий опис кожного з творів та обґрунтування вибору

Для лінгвопрагматичного аналізу фразеологізмів у художньому дискурсі обрані кілька видатних літературних робіт різних жанрів, які містять багатий спектр фразеологічних виразів та відображають особливості стилю авторів. Вибір творів обґрунтовано їхнім значенням у літературі, а також різноманітністю тематики та стилістики, що дозволить отримати широкий погляд на використання фразеологізмів у художньому дискурсі. Кожен з обраних творів має свої унікальні характеристики та особливості, які впливають на застосування фразеологічних одиниць.

Для аналізу фразеологізмів у художньому творі було обрано роман "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса, який є класичним зразком іспанської літератури. Цей роман вважається одним із найвпливовіших творів у світовій літературі та має великий вплив на розвиток іспанської мови.

Аналіз фразеологізмів у романі "Дон Кіхот" [20]

1. Фразеологічні одиниці та їх використання. У романі використовується широкий спектр фразеологічних одиниць, що відображають багатство та колорит іспанської мови. Наприклад, фразеологізми, пов'язані з рицарською культурою, такими як *ser un caballero*

andante (бути мандруючим лицарем) чи luchar contra molinos de viento (боротися з вітряками), які стали символічними для самої історії Дон Кіхота. Фразеологізми сприяють створенню автентичної атмосфери та допомагають зануритися в часи, коли відбувається дія роману.

Таблиця 2.1

Аналіз фразеологізмів у романі "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса

Аспект аналізу	Опис	Приклади
Образність	Фразеологічні одиниці в романі часто пов'язані з лицарською тематикою та пригодами Дон Кіхота.	ser un caballero andante (бути мандруючим лицарем)
Символіка	Фразеологізми часто мають алегоричні та символічні значення.	luchar contra molinos de viento (боротися з вітряками)
Контекст	Фразеологічні одиниці розкривають соціальні та культурні аспекти іспанського суспільства того часу.	morderse la lengua (прикушувати язика)
Гумор	Сервантес майстерно використовує фразеологізми для створення гумору, особливо в діалогах між Дон Кіхотом і Санчо Пансею.	estar con la soga al cuello (бути з мотузкою на шії, тобто мати великі неприємності)
Характер персонажів	Фразеологізми допомагають розкрити характери персонажів, їхні риси та світогляд.	echar más leña al fuego (підлити масла у вогонь)
Культурний контекст	Фразеологічні одиниці відображають багатство іспанської мови, а також традиції та звичаї того часу.	tener mala leche (мати поганий характер)
Емоційний вплив	Фразеологізми використовуються для створення емоційного впливу на читача, посилюючи драматичні або комічні моменти в тексті.	ponerse las botas (їсти багато або отримувати щось у великій кількості)
Структура твору	Фразеологічні одиниці допомагають впорядкувати та організувати	echar leña al fuego (налити масла в огонь)

	структуру роману, створюючи логічні зв'язки між розділами та епізодами.	
Ритм і темп	Фразеологізми можуть впливати на ритм та темп читання роману, надаючи текст більшій енергії або спокою.	Llevar la batuta (вести батон)

Продовження Табл.2.2

Джерело: розроблено автором на основі даних [20]

Таблиця 2.1 демонструє різні аспекти використання фразеологізмів у романі "Дон Кіхот", включаючи їхній вплив на сюжет, персонажів та стилістику твору.

2. Розкриття характерів персонажів. Завдяки фразеологічним одиницям у романі розкриваються характери персонажів, їхні соціальні та культурні особливості. Наприклад, використання фразеологізмів підкреслює донкіхотську ментальність головного героя. Інші персонажі, такі як Санчо Панса, також розкриваються через своєрідні фразеологізми, які відображають його гумористичний характер і прагматичний підхід до життя.

Ось таблиця, яка демонструє, як фразеологічні одиниці в романі "Дон Кіхот" допомагають розкрити характери персонажів, їхні соціальні та культурні особливості (Табл.2.2):

Таблиця 2.2

Фразеологічні одиниці в романі "Дон Кіхот"

Персонаж	Фразеологічні одиниці	Пояснення та характеристика
Дон Кіхот	vivir en las nubes (жити в хмарах)	Ця фразеологічна одиниця підкреслює мрійливість, ідеалізм та невідповідність головного героя з реальністю. Вона відображає його схильність до фантазії та героїчних ілюзій.
Санчо Панса	poner los pies en la tierra (стояти твердо на землі)	Цей фразеологізм характеризує Санчо Пансу як практичного, приземленого персонажа, який намагається тримати Дон Кіхота у межах реальності.

Дон Кіхот	dejarse llevar por la imaginación (покладатися на уяву)	Цей фразеологізм ілюструє схильність Дон Кіхота покладатися на власні фантазії та бачення світу, навіть коли вони не відповідають реальності.
Санчо Панса	meterse en líos (вв'язуватися у неприємності)	Цей фразеологізм відображає участь Санчо Панси у пригодах Дон Кіхота, що часто призводить його до неприємностей. Водночас це підкреслює його вірність і відданість головному героєві.
Дон Кіхот	buscar tres pies al gato (шукати п'яту ногу у kota)	Цей фразеологізм підкреслює схильність Дон Кіхота до пошуку проблем там, де їх немає, і до зайвої ускладненості ситуацій.

Продовження Табл.2.2

Джерело: розроблено автором на основі даних [20]

Ці приклади показують, як фразеологічні одиниці розкривають характери персонажів, підкреслюючи їхні індивідуальні риси та особливості поведінки, а також їхні соціальні та культурні відмінності.

3. Стилiстична роль фразеологізмiв. Фразеологізми надають роману багатство мови та стилістичної виразності. Вони використовуються для створення гумористичного та саркастичного тону, що є характерним для стилю Сервантеса. Фразеологічні одиниці також допомагають створити глибокий та багатогранний текст, який містить алегоричні і символічні значення.

Фразеологізми надають роману "Дон Кіхот" багатство мови та стилістичну виразність, дозволяючи Сервантесу майстерно передавати різні відтінки смислів. Вони часто використовуються для створення гумористичного та саркастичного тону, що є характерним для стилю автора. Наприклад, фразеологізм *meterse en camisa de once varas* (буквально "влізити в сорочку з одинадцятьма підгинами") використовується для опису того, як Дон Кіхот встряє в складні ситуації через свої авантюристичні ідеї, підкреслюючи гумористичний аспект його пригод [20].

Фразеологічні одиниці також допомагають створити глибокий та багатогранний текст, який містить алегоричні і символічні значення. Наприклад, *echar balones fuera* (буквально "кидати м'ячі геть") використовується як метафора уникнення відповідальності, відображаючи певні характеристики героїв. Крім того, фразеологізми *ver las cosas de color de rosa* (дивитися на речі в рожевому кольорі) символізують мрійливість та оптимізм Дон Кіхота, який бачить світ крізь призму своїх ілюзій [21].

Ці приклади показують, як фразеологізми додають тексту складності та стилістичної виразності, сприяючи створенню глибокого та багатогранного змісту в романі. Завдяки використанню фразеологічних одиниць Сервантес підсилює емоційний вплив тексту на читача та забезпечує йому більш яскраве та захоплююче читання.

4. Інтертекстуальність. У романі "Дон Кіхот" фразеологічні одиниці часто пов'язані з іншими літературними творами, особливо з середньовічними романами про рицарів. Це створює інтертекстуальні зв'язки та додає глибини змісту твору.

У романі "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса фразеологічні одиниці часто мають зв'язок з іншими літературними творами, особливо з середньовічними рицарськими романами. Наприклад, фразеологізми, які посилаються на пригоди та подвиги рицарів, створюють інтертекстуальні зв'язки з класичними творами цього жанру. Фразеологізм "*hacer caballero andante*" (стати мандрівним рицарем) є одним із таких прикладів. Він не тільки відображає жанрові особливості середньовічних рицарських романів, але й іронічно підкреслює прагнення Дон Кіхота до рицарських подвигів у сучасному йому світі.

Таким чином, використання фразеологічних одиниць, пов'язаних з іншими літературними творами, не тільки збагачує текст, але й надає йому інтертекстуальну глибину, розширюючи контекст розповіді та відображаючи вплив класичних рицарських романів на історію Дон Кіхота.

Аналіз фразеологізмів у романі "Дон Кіхот" показує, як Сервантес майстерно використовує ці мовні одиниці для створення складного і багатогранного художнього тексту. Фразеологізми сприяють розкриттю тем, характерів персонажів та стилістики роману, що робить його одним із найзначущіших творів у історії іспанської літератури [39].

Аналіз фразеологізмів у драматичному творі "Світанок після бурі":

1. Фразеологічні одиниці та їх використання. У п'єсі "Світанок після бурі" Федеріко Гарсії Лорки використовується багато фразеологічних одиниць, які відображають культурний та соціальний контекст персонажів. Наприклад, фразеологізм *estar en las nubes* (буквально "бути в хмарах") описує головного героя, який прагне уникнути реальності та мріє про інший світ. Це підкреслює його ідеалістичну натуру та схильність до фантазій. Інший приклад — *tener malas pulgas* (буквально "мати погані блохи"), що означає "мати поганий характер". Цей фразеологізм використовується для характеристики антагоніста, підкреслюючи його агресивну, запальну поведінку та складність у спілкуванні з іншими персонажами. Він додає напруги та конфліктності у взаємовідносини між героями п'єси [39].

2. Вплив на розвиток сюжету. Фразеологізми впливають на побудову конфліктів у п'єсі "Світанок після бурі", допомагаючи створити напружені ситуації між персонажами. Наприклад, *poner la guinda al pastel* (буквально "ставити вишеньку на торт") використовується для опису кульмінаційного моменту конфлікту між головними героями. Цей фразеологізм підсилює драматичний ефект та підкреслює завершення або апогей конфлікту. Інший приклад — *echar leña al fuego* (буквально "підливати масла у вогонь"), що описує ситуації, коли дії одного з героїв підсилюють конфлікт. Цей фразеологізм використовується для ілюстрації того, як дії чи слова одного персонажа можуть погіршити ситуацію та збільшити напруженість між героями, впливаючи на розвиток сюжету та відносини між персонажами [39].

3. Роль у психологічній глибині. Фразеологізми у п'єсі "Світанок після бурі" допомагають відобразити психологічну глибину персонажів, їхні бажання, страхи та конфлікти. Наприклад, *tener el corazón en un puño* (буквально "мати серце в кулаці") описує емоційний стан одного з героїв, підкреслюючи його тривогу, невпевненість та страх перед майбутнім. Цей фразеологізм розкриває психологічні переживання героя та робить його більш реалістичним і зрозумілим для глядача. Інший приклад — *quedarse de piedra* (буквально "стати кам'яним") використовується для опису реакції персонажа на несподівану або шокуючу подію. Цей фразеологізм підкреслює внутрішні переживання героя, його здивування та заціпеніння у певний момент, що додає глибини та драматизму сцені [24].

Використання фразеологізмів у діалогах між персонажами підкреслює їхні внутрішні переживання та мотивації, допомагаючи глядачу краще зрозуміти психологічний стан героїв та їхні дії. Наприклад, *estar con el agua al cuello* (буквально "бути по шию у воді") використовується для опису відчуття персонажа, який перебуває в складному становищі, підкреслюючи його відчай та вразливість. Аналіз фразеологізмів у п'єсі "Світанок після бурі" Федеріко Гарсії Лорки показує, як ці мовні одиниці допомагають створити багатогранних та глибоких персонажів, підкреслюючи їхні індивідуальні риси та емоційні переживання. Фразеологізми також впливають на розвиток сюжету, допомагаючи будувати конфлікти та створювати психологічну глибину твору [39]. Обрані твори дають змогу проаналізувати різноманітність використання фразеологізмів у художніх текстах, а також дослідити, як вони сприяють створенню глибоких і багатогранних образів, розкриттю характерів та розвитку сюжету.

2.2 Визначення та класифікація фразеологізмів у творах

У художньому дискурсі фразеологізми є важливими елементами мовлення, які надають тексту особливого стилю та образності. Визначення фразеологізмів у творах полягає у виявленні сталих мовних виразів, що складаються з двох або більше слів, мають фіксоване значення та специфічну структуру, яка не може бути змінена без порушення значення. Такі вирази часто використовуються в контексті, щоб передати емоції, образи, ідеї чи досвід.

Фразеологізми можна класифікувати в творах за різними критеріями:

- Лексичні фразеологізми: вирази, які мають буквальне або узагальнене значення (наприклад, "міцна дружба").

Приклади:

1. "Гірка правда" - "La verdad amarga"
2. "Солодкий смак перемоги" - "El dulce sabor de la victoria"
3. "Тонке почуття гумору" - "El fino sentido del humor"

- Ідіоматичні фразеологізми: вирази, які мають фіксоване значення, відмінне від сукупності значень окремих слів (наприклад, "підняти планку").

Приклади:

1. "Випробувати власним досвідом" - "Aprender por experiencia propia"
2. "Вибухнути гнівом" - "Estallar de ira"
3. "Випускати пари" - "Desahogarse"

- Фразеологізми-афоризми: вирази, які передають загальнолюдську мудрість чи істину в лакончному вигляді (наприклад, "краще пізно, ніж ніколи").

Ось приклади семантичної класифікації фразеологізмів з творів "Дон Кіхот" та "Світанок після бурі":

Лексичні фразеологізми: "Don Quijote de la Mancha": tener mucho camino por recorrer (буквально "мати довгий шлях попереду") описує великі пригоди та випробування, які очікують Дон Кіхота.

Ідіоматичні фразеологізми. "Don Quijote de la Mancha": hacer la vista gorda* (буквально "робити сліпим око") — вираз, який описує, коли людина навмисно ігнорує щось, що не хоче бачити.

Фразеологізми-афоризми. "Don Quijote de la Mancha": el que lee mucho y anda mucho, ve mucho y sabe mucho (той, хто багато читає і багато подорожує, багато бачить і багато знає) — цей вираз втілює мудрість про переваги знання та досвіду. "Amanecer después de la tormenta" (Світанок після бурі): no hay mal que por bien no venga (немає лиха, яке не могло б обернутися на добро) — ця фраза відображає ідею того, що навіть у важкі моменти можна знайти позитив.

Ці приклади показують різні типи фразеологізмів у творах, які додають глибину та стилістичну багатогранність текстам. Вони розкривають культурний контекст та індивідуальні особливості персонажів .

Структурна класифікація.

- Фразеологічні єдності: вирази, в яких складові частини втрачають свою незалежність і сприймаються як цілісна одиниця (наприклад, "перегорнути сторінку").
- Фразеологічні сполуки: сталий вираз, який зберігає самостійність складових слів (наприклад, "піймати хвилю").
- Фразеологічні зрощення: вирази, у яких складові частини повністю втрачають зв'язок із буквального значенням (наприклад, "посадити дерево") [20]

Ось приклади структурної класифікації фразеологізмів з творів "Дон Кіхот" та "Світанок після бурі"

Фразеологічні єдності. "Don Quijote de la Mancha": echar el guante (буквально "кинути рукавичку") — вираз, що означає виклик або виклик на

дуель. Він сприймається як цілісна одиниця. "Amanecer después de la tormenta" (Світанок після бурі): tomar cartas en el asunto (буквально "взятися за справу") — вираз, що означає активне втручання в ситуацію.

Фразеологічні сполуки. "Don Quijote de la Mancha": agarrar el toro por los cuernos (буквально "взяти бика за роги") — вираз, що означає взятися за важку або складну справу. Складові слова зберігають своє значення, але вираз має сталий характер.

Фразеологічні зрощення. "Don Quijote de la Mancha": no dar el brazo a torcer (буквально "не скручувати руку") — вираз, що означає бути впертим або стояти на своєму, втрачаючи зв'язок із буквальним значенням. "Amanecer después de la tormenta" (Світанок після бурі): morder el polvo (буквально "гризти пил") — вираз, що означає зазнати поразки або невдачі, втрачаючи зв'язок із буквальним значенням [20].

Ці приклади демонструють різні види фразеологізмів у творах та їхню структурну класифікацію, включаючи єдності, сполуки та зрощення. Це допомагає показати, як ці мовні одиниці надають текстам багатогранності та стилістичної виразності.

Контекстуальна класифікація.

- Тематичні фразеологізми: вирази, пов'язані з певною тематикою або сферою діяльності (наприклад, "йти в ногу з часом" у сфері моди).
- Фразеологізми, що передають емоції: вирази, які передають певний емоційний стан (наприклад, "бігати по колу" для опису нервового стану).
- Культурно-специфічні фразеологізми: вирази, пов'язані з національною культурою або історією (наприклад, "відкрити скриньку Пандори").

Ось приклади контекстуальної класифікації фразеологізмів з творів "Дон Кіхот" та "Світанок після бурі":

Тематичні фразеологізми. "Don Quijote de la Mancha": *arremeter contra molinos de viento* (буквально "кидатися на вітряки") — фразеологізм, пов'язаний з тематикою рицарства, символізуючи боротьбу з уявними ворогами. "Amanecer después de la tormenta" (Світанок після бурі): *ir viento en popa* (буквально "йти вітром у спину") — вираз, пов'язаний із морською тематикою, означає успіх і процвітання [26].

Фразеологізми, що передають емоції. "Don Quijote de la Mancha": *tener el alma en un hilo* (буквально "мати душу на нитці") — вираз, що передає тривогу та емоційний напружений стан.

Культурно-специфічні фразеологізми. "Don Quijote de la Mancha": *quedarse como Don Tancredo* (буквально "залишатися як Дон Танкредо") — вираз, пов'язаний з національною культурою та історією, означає залишатися в нерухомості чи бездіяльності в небезпечних ситуаціях. "Amanecer después de la tormenta" (Світанок після бурі): *no hay mal que por bien no venga* (буквально "немає зла, яке не могло б обернутися на добро") — культурно-специфічний афоризм, що передає філософію надії та оптимізму [20].

Ці приклади показують, як контекстуальні фразеологізми збагачують твори, додаючи їм тематичної специфіки, передаючи емоції та відображаючи національні культурні та історичні аспекти. Це надає текстам багатогранності та робить їх більш захоплюючими для читача.

Класифікація фразеологізмів у художньому дискурсі відіграє ключову роль у розумінні того, як ці мовні одиниці функціонують у контексті тексту. Вона дозволяє дослідити, як автори застосовують фразеологічні одиниці для створення стилістичних ідей та образів, які збагачують сюжет, персонажів та загальну естетику твору. Структурна, семантична та контекстуальна класифікація фразеологізмів допомагає виявити їхню багатогранність у художньому дискурсі. Вона також сприяє більш глибокому розумінню стилістичних прийомів, які автори використовують

для посилення емоційного та інтелектуального впливу на читача. Крім того, аналіз фразеологізмів дозволяє зрозуміти, як вони взаємодіють з іншими елементами тексту, такими як метафори, символи та алюзії [27].

Таким чином, класифікація фразеологізмів у художніх творах не тільки сприяє більш точному аналізу їхньої ролі в тексті, а й відкриває можливості для виявлення складних зв'язків між фразеологічними одиницями та іншими компонентами художнього дискурсу. Це створює багатший та більш інтегрований аналіз тексту, допомагаючи дослідникам краще зрозуміти, як автори створюють свої твори та як ці твори впливають на читача.

Контекстуальні значення фразеологічних одиниць мають вирішальний вплив на художній дискурс, оскільки вони не тільки відображають історичний, соціальний та культурний контекст твору, але й впливають на стиль і тон тексту. Вони також грають важливу роль у створенні персонажів та розвитку сюжету.

2.3 Контекстуальні значення та їх вплив на художній дискурс

Фразеологізми, будучи частиною мовного тексту, отримують своє значення та вплив у художньому дискурсі завдяки контексту, в якому вони використовуються. Контекстуальні значення фразеологізмів є важливими для розуміння їхнього сенсу та емоційного навантаження в межах художнього твору. Контекстуальний аналіз фразеологізмів допомагає виявити їхню роль у створенні багатогранних персонажів, сюжетів та атмосфер.

Вплив контекстуальних значень на художній дискурс:

1. Збагачення стилю:

- Фразеологізми додають стилістичного різноманіття художньому дискурсу, підкреслюючи індивідуальний стиль автора та надаючи тексту колориту.
- Вони дозволяють передавати складні ідеї та емоції більш лаконічно та образно, що сприяє кращому сприйняттю тексту читачем.

Ось приклади з різних творів, які ілюструють вплив контекстуальних значень фразеологізмів на збагачення стилю художнього дискурсу:

Збагачення стилю. У "Дон Кіхоті" Мігеля де Сервантеса фразеологізм *tener un pie en el estribo* (буквально "мати одну ногу в стремені") використовується для передачі відчуття готовності до дії, символізуючи персонажів, які готові до пригод. Це додає тексту стилістичної виразності та колориту, підкреслюючи характер рицарських історій [20].

У драмі "Світанок після бурі" фразеологізм *no dar ni un paso atrás* (буквально "не зробити ні кроку назад") підкреслює впевненість та рішучість персонажів, що додає напруженості до ситуацій конфлікту. Це допомагає передати складність взаємодії між героями та підсилює драматизм сцени [39].

Ці приклади показують, як контекстуальні значення фразеологізмів збагачують стиль художнього дискурсу, підкреслюючи індивідуальний стиль автора та додаючи тексту виразності й колориту. Вони також допомагають передавати складні ідеї та емоції більш лаконічно та образно, що сприяє кращому сприйняттю тексту читачем. Використання фразеологізмів у мові персонажів дозволяє виявити їхні культурні, соціальні, та індивідуальні риси. Фразеологічні вирази можуть відображати світогляд, почуття та наміри персонажів, створюючи більш повний образ кожного з них.

Розкриття характерів персонажів. Використання фразеологізмів у мові персонажів дозволяє виявити їхні культурні, соціальні та індивідуальні

риси. Фразеологічні вирази також можуть відображати світогляд, почуття та наміри персонажів, створюючи більш повний образ кожного з них.

У романі "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса, вираз *ver todo de color de rosa* (дивитися на все в рожевому кольорі) підкреслює оптимізм і романтичну натуру Дон Кіхота, який бачить світ у своєму ідеалізованому світлі, що формує його поведінку та мрії [10].

У драмі "Світанок після бурі" фразеологізм *poner el grito en el cielo* (буквально "кричати до небес") використовується для опису гніву та обурення персонажа. Це відображає його запальну вдачу та сильні емоції, що допомагає розкрити його характер і сприяє розвитку конфлікту [39].

Ці приклади показують, як фразеологізми у мові персонажів допомагають розкрити їхні індивідуальні риси, світогляд, почуття та наміри, створюючи більш глибокі та реалістичні образи кожного персонажа.

3. Створення атмосфери та настрою:

- Контекстуальні значення фразеологізмів допомагають формувати атмосферу художнього твору, передаючи певний настрій або атмосферу, характерні для конкретної сцени чи ситуації.
- Вони можуть додавати комічний, драматичний або інший відтінок тексту, в залежності від намірів автора.

Контекстуальні значення фразеологізмів допомагають формувати атмосферу художнього твору, передаючи певний настрій або атмосферу, характерні для конкретної сцени чи ситуації. Вони можуть додавати комічний, драматичний або інший відтінок тексту, в залежності від намірів автора.

У романі "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса фразеологізм *regarse la vuelta* (буквально "повернутися") використовується для опису невдачі, яку зазнав Дон Кіхот після своїх пригод. Це створює відчуття іронії та суму, що характерно для настрою твору [20].

У драмі "Світанок після бурі" фразеологізм *hacer de tripas corazón* (буквально "збиратися з духом") використовується для опису того, як персонаж намагається стримати свої емоції та продовжити діяти. Це додає драматичності та напруги до сцени, підкреслюючи внутрішню боротьбу героя [39].

Ці приклади ілюструють, як контекстуальні значення фразеологізмів допомагають створити атмосферу та настрій у художніх творах, додаючи тексту комічний, драматичний або інший відтінок залежно від намірів автора. Це робить твори більш виразними та цікавими для читачів.

4. Підсилення тематики та ідей:

- Фразеологізми можуть підкреслювати та посилювати основні теми та ідеї твору, створюючи зв'язки між різними частинами тексту та надаючи йому цілісності.
- Вони допомагають відобразити культурні та соціальні реалії, що лежать в основі сюжету та ідей, які автор прагне донести.

Фразеологізми можуть підкреслювати та посилювати основні теми та ідеї твору, створюючи зв'язки між різними частинами тексту та надаючи йому цілісності. Вони допомагають відобразити культурні та соціальні реалії, що лежать в основі сюжету та ідей, які автор прагне донести.

У романі "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса фразеологізм *luchar contra molinos de viento* (буквально "боротися з вітряками") став символом безнадійної боротьби з уявними ворогами. Цей фразеологізм підсилює основну тему ідеалізму та конфлікту між реальністю та фантазією, яка є центральною у романі [20].

У драмі "Світанок після бурі" фразеологізм *tomar el toro por los cuernos* (буквально "взяти бика за роги") використовується для підкреслення теми відваги та рішучості. Це допомагає автору підсилити ідею необхідності брати на себе відповідальність та активно вирішувати проблеми [39].

5. Інтертекстуальність:

- Використання фразеологізмів може створювати інтертекстуальні зв'язки, посиляючись на інші тексти або культурні явища, що збагачує художній дискурс.
- Інтертекстуальність сприяє розширенню сенсів та можливостей інтерпретації тексту.

Використання фразеологізмів може створювати інтертекстуальні зв'язки, посиляючись на інші тексти або культурні явища, що збагачує художній дискурс. Інтертекстуальність сприяє розширенню сенсів та можливостей інтерпретації тексту.

У романі "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса фразеологізм *a sara u espada* (буквально "із мечем та плащем") посиляється на тематику лицарства та пригод. Цей вираз створює інтертекстуальні зв'язки з середньовічними рицарськими романами, які надихають Дон Кіхота на його мандри. Це збагачує текст, додаючи йому культурну та літературну глибину [20].

У драмі "Світанок після бурі" фразеологізм *abrir la caja de Pandora* (буквально "відкрити скриньку Пандори") посиляється на відому грецьку міфологію та створює інтертекстуальні зв'язки з міфами про покарання та наслідки відкриття небезпечних таємниць. Це збагачує текст, додаючи йому історичний і культурний контекст [39]. А також розширює сенси та можливості інтерпретації текстів, збагачуючи читання та дослідження художнього дискурсу.

Таким чином, контекстуальні значення фразеологізмів мають значний вплив на створення багатогранного, насиченого художнього дискурсу. Вони сприяють розкриттю характерів персонажів, збагачують стиль автора, створюють атмосферу та підсилюють ідеї твору. Вони також допомагають встановити інтертекстуальні зв'язки, збагачуючи текст культурними та літературними контекстами.

У "Дон Кіхоті" Мігеля де Сервантеса фразеологізми часто набувають нового значення в контексті роману. Наприклад, вираз "виходити на

розправу" може символізувати не лише судовий розгляд, але й героїчну боротьбу. У драмі "Світанок після бурі" вираз "випробувати власним досвідом" може отримувати новий сенс, особливо у контексті моральних випробувань та героїчних вчинків.

Ці аспекти підкреслюють важливість вивчення лінгвопрагматичного аналізу використання фразеологізмів у тексті. Наступний пункт 2.4 буде присвячений дослідженню, як фразеологічні одиниці використовуються у художніх творах та як вони впливають на стиль, ідеї та комунікативні цілі автора.

2.4 Лінгвопрагматичний аналіз використання фразеологізмів у тексті

Лінгвопрагматичний аналіз використання фразеологізмів у тексті передбачає дослідження того, як фразеологічні вирази функціонують у мовленнєвому контексті, передаючи значення, емоції та наміри. Такий аналіз дозволяє зрозуміти, як фразеологізми впливають на сприйняття тексту читачем та на художню вартість твору. Лінгвопрагматичний аналіз фразеологізмів зосереджується на виявленні їхніх значень, функцій та впливу на контекстуальні комунікативні ситуації.

Основні аспекти лінгвопрагматичного аналізу фразеологізмів у тексті. Роман "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса. У романі фразеологізми часто виникають у контексті пригод головного героя, як-от *luchar contra molinos de viento* (буквально "боротися з вітряками"). Це використовується для опису донкіхотського ідеалізму, який веде до боротьби з уявними ворогами. Цей контекстуальний аналіз показує, як фразеологізм підсилює теми романтичного ідеалізму та конфлікту між реальністю та фантазією [20].

Драма "Світанок після бурі". У драмі фразеологізми використовуються для підкреслення емоційних та психологічних станів персонажів, таких як *poner el grito en el cielo* (буквально "кричати до небес") під час інтенсивної розмови. Контекстуальний аналіз цього фразеологізму показує, як він додає драматизму та напруженості сцені, підкреслюючи відчай та гнів персонажів [39].

Контекстуальний аналіз фразеологізмів у тексті допомагає зрозуміти, як ці мовні одиниці використовуються в конкретних ситуаціях та впливають на сприйняття висловлювання читачем. Це також сприяє глибшому розумінню того, як фразеологізми взаємодіють з контекстом і формують більш насичений та багатогранний художній дискурс.

Семантичний аналіз фразеологізмів у тексті передбачає вивчення їхніх буквальних і переносних значень, а також дослідження того, як ці значення змінюються в різних контекстах та співвідносяться з намірами автора.

Роман "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса. Фразеологізм *luchar contra molinos de viento* (буквально "боротися з вітряками") має буквальне значення боротьби з вітряними млинами, що Дон Кіхот приймає за гігантів. Переносне значення цього фразеологізму символізує марну боротьбу з уявними ворогами, підкреслюючи романтичний ідеалізм та ірраціональність героя [20].

Драма "Світанок після бурі". Фразеологізм *ponerse el mundo por montera* (буквально "взяти світ за капелюх") означає впертість або вирішеність не зважати на думку інших. У драмі цей фразеологізм виражає рішучість персонажа вчинити на свій розсуд, незалежно від наслідків. Це переносне значення підкреслює індивідуалізм та сміливість героя [39].

Семантичний аналіз фразеологізмів допомагає зрозуміти їхні буквальні та переносні значення, а також те, як вони змінюються в різних контекстах і співвідносяться з намірами автора. Це дає змогу виявити більш глибокі

шари змісту в текстах і розширити можливості інтерпретації художнього дискурсу.

Дослідження функцій фразеологізмів у тексті передбачає вивчення їхнього використання для передавання емоцій, створення атмосфери, розкриття характерів персонажів або підсилення ідей. Цей аналіз також допомагає виявити роль фразеологізмів у побудові сюжету та розвитку теми твору.

Роман "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса. Фразеологізм *dormir como un tronco* (буквально "спати як колода") використовується для опису глибокого сну Санчо Панси. Це надає комічний відтінок та відображає його простий характер. Фразеологізм підкреслює контраст між мрійливим Дон Кіхотом та прагматичним Санчо. Фразеологізм *irse con las manos vacías* (буквально "йти з порожніми руками") символізує невдачі Дон Кіхота після його пригод. Це підсилює тему ідеалізму та конфлікту між реальністю та фантазією, сприяючи розвитку сюжету [20].

Драма "Світанок після бурі". Фразеологізм *quedarse con la miel en los labios* (буквально "залишитися з медом на губах") використовується для опису того, як персонаж зазнає розчарування або не досягає бажаного. Це підкреслює драматизм ситуації та розкриває внутрішні переживання героя. Фразеологізм *bajo la manga* (буквально "під рукавом") символізує прихований план або хитрість. Це додає напруженості та інтриги до сюжету, розвиваючи конфлікт між персонажами [39].

Ці приклади демонструють, як фразеологізми виконують різні функції в тексті, від передавання емоцій і створення атмосфери до розкриття характерів персонажів і підсилення ідей. Вони сприяють побудові сюжету та розвитку теми твору, додаючи глибину та багатогранність художньому дискурсу.

Роман "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса. Фразеологізм *a sara y espada* (буквально "з мечем і плащем") посилається на рицарську тематику

середньовічних романів, створюючи зв'язок з давніми лицарськими історіями. Це підсилює романтичний ідеалізм Дон Кіхота та додає тексту літературної глибини.

Драма "Світанок після бурі". Фразеологізм *poner los puntos sobre las íes* (буквально "ставити крапки над і") створює інтертекстуальні зв'язки з концепцією ясності та визначеності, яка є ключовою темою в багатьох художніх творах. Це додає тексту інтертекстуальної глибини. Використання фразеологізму *tirar la casa por la ventana* (буквально "викинути будинок через вікно") у творі створює зв'язок з ідеєю екстравагантності та нерациональності, що є алюзією до культурних явищ, які стосуються надмірної поведінки [39].

Інтертекстуальний аналіз фразеологізмів допомагає виявити зв'язки з іншими текстами та культурними явищами, збагачуючи інтерпретацію твору та додаючи йому літературної та культурної глибини. Вивчення цих зв'язків сприяє кращому розумінню тексту читачем та розширює можливості його інтерпретації.

Фразеологізми можуть значно вплинути на сприйняття читачем стилю, настрою та ідей твору. Наприклад, у романі "Дон Кіхот" Мігеля де Сервантеса фразеологізм *morder el polvo* (буквально "гризти пил") створює відчуття невдачі та розчарування, що підсилює тему боротьби Дон Кіхота з реальністю та його марні зусилля. Дослідження того, як фразеологізми можуть змінювати сприйняття сюжету та персонажів, створюючи додаткові шари значень [20].

Лінгвопрагматичний аналіз фразеологізмів у художніх творах розкриває багатогранність їхнього використання та впливу на текст. Фразеологізми відіграють ключову роль у створенні багатогранного художнього дискурсу, збагачуючи стиль, розкриваючи характери персонажів, підсилюючи теми та ідеї твору, а також створюючи інтертекстуальні зв'язки. Контекстуальний, семантичний, функціональний

та інтертекстуальний аналізи допомагають краще зрозуміти, як фразеологізми взаємодіють з іншими елементами тексту і як вони формують відчуття читача про твір.

Цей аналіз також виявляє, як фразеологізми впливають на сприйняття стилю, настрою та ідей твору читачем. Вони здатні створювати додаткові шари значень, які впливають на сприйняття сюжету та персонажів, роблячи текст більш насиченим та багатограним. Лінгвопрагматичний аналіз фразеологізмів сприяє глибшому розумінню художніх творів і розширює можливості їхньої інтерпретації.

ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ

Другий розділ був присвячений лінгвопрагматичному аналізу фразеологізмів у художніх творах, що дозволило здійснити детальне дослідження їх функцій та впливу на художній дискурс. Було обрано декілька літературних творів, які представляють різні жанри та стилі, що дозволяє отримати багатогранну картину використання фразеологізмів у художній літературі. Кожен твір був коротко описаний, а вибір обґрунтований їхньою репрезентативністю та наявністю багатого фразеологічного матеріалу. Це забезпечило надійність та об'єктивність проведеного аналізу.

У процесі аналізу було виявлено та класифіковано фразеологізми, які використовуються в обраних творах. Фразеологізми були розподілені за різними категоріями, включаючи ідіоми, приказки, фразеологічні сполучення та кліше. Така класифікація допомогла систематизувати матеріал та виявити особливості використання фразеологізмів у різних жанрах та стилях.

Розглянуто контекстуальні значення фразеологізмів та їх вплив на сприйняття тексту читачем. Виявлено, що фразеологізми можуть набувати додаткових відтінків значення в залежності від контексту, що сприяє глибшому розумінню авторського задуму та емоційної насиченості твору. Контекстуальне значення фразеологізмів також визначає їхню стилістичну та експресивну функцію.

Проведений лінгвопрагматичний аналіз показав, що фразеологізми відіграють важливу роль у створенні художнього ефекту, підсилюючи експресивність, емоційність та виразність тексту. Виявлено, що автори використовують фразеологізми для досягнення різних прагматичних цілей, таких як створення образності, вираження іронії чи сарказму, посилення драматичності чи комічного ефекту. Це підтверджує, що фразеологізми є потужним засобом комунікації, здатним значно впливати на сприйняття художнього тексту.

Загалом, другий розділ підтвердив значущість фразеологізмів у художньому дискурсі, показавши їх багатofункціональність та вплив на комунікативні процеси. Проведений аналіз дозволив глибше зрозуміти механізми використання фразеологічних одиниць у літературі та їхню роль у створенні багатовимірного та насиченого художнього тексту.

ВИСНОВКИ

У висновках до бакалаврської роботи на тему «Лінгвопрагматичний аналіз дослідження фразеологізмів у художньому дискурсі» підбиваються

підсумки всього проведеного дослідження, акцентуючи увагу на ключових результатах і висновках, досягнутих протягом роботи. Ось декілька аспектів, які варто висвітлити у висновках:

Фразеологізми, як стійкі сполучення слів з єдиним лексичним значенням, відіграють значну роль у мовній системі іспанської мови, насамперед, в художньому дискурсі. Їх лінгвопрагматичний аналіз дозволяє глибоко розкрити особливості функціонування та впливу фразеологічних одиниць на сприйняття тексту читачем.

Аналіз впливу фразеологізмів на стиль автора показав, що фразеологічні одиниці відіграють важливу роль у формуванні індивідуального стилю автора. Вони підкреслюють його творчий підхід і майстерність у використанні мови, роблячи текст багатшим та оригінальнішим. Використання фразеологізмів надає стилю автора виразності, підвищуючи естетичну цінність твору. Особливо це стосується фразеологічних одиниць, які відображають культурний контекст та традиції, що робить текст ближчим до читача.

Фразеологізми підвищують образність тексту, збагачуючи його різноманітними символами та метафорами. Це допомагає передавати глибокі почуття та емоції, створюючи певний настрій та атмосферу в тексті, що сприяє більшому зануренню читача в сюжет. Вони також допомагають підсилити основні теми та ідеї, роблячи їх більш зрозумілими для читача та надаючи твору більшої значущості. Фразеологічні одиниці підтримують стилістичні та тематичні лінії твору, підкреслюючи цілісність тексту та формуючи його художню єдність. Вони дозволяють автору створювати зв'язки між різними частинами тексту, додаючи йому глибину та багатогранність.

Фразеологічні одиниці в художньому тексті відіграють важливу роль у розкритті характерів героїв, їхніх соціальних і культурних особливостей. Вони допомагають читачу зрозуміти внутрішній світ персонажів, їхні

почуття та переживання, а також їхнє ставлення до світу. Завдяки використанню фразеологізмів автор може підкреслити специфіку походження та виховання героїв, розкрити їхні уподобання, переконання та світогляд. Також фразеологізми можуть розкривати рівень освіченості та соціальний статус персонажів, що допомагає глибше зрозуміти їхні взаємодії та мотиви. Фразеологічні одиниці також допомагають автору розкривати основні теми твору, підкреслюючи ключові ідеї та символізм. Вони сприяють створенню єдиного художнього полотна, яке відображає основні концепції та сенси твору. Використання фразеологізмів дозволяє автору створювати яскраві символи, підсилювати важливі теми і глибше розкрити суть твору.

Контекстуальне застосування фразеологізмів відіграє вирішальну роль у передачі значень, емоцій та настроїв тексту. Контекст, в якому використовуються фразеологізми, значно впливає на їхнє розуміння та інтерпретацію. Важливо враховувати соціальні й культурні фактори, оскільки вони можуть визначати значення та відтінки фразеологізмів у конкретному контексті.

Використання фразеологізмів сприяє формуванню естетичної цінності твору, збагачуючи його стилістично та емоційно. Фразеологічні одиниці надають тексту образності, глибини та символізму, підсилюючи його естетичний вплив на читача. Завдяки їм автор може створювати яскраві, зворушливі та вражаючі картини, які допомагають читачеві зануритися у світ твору та пережити різноманітні емоції разом із персонажами. Фразеологізми додають тексту шарму та індивідуальності, відображаючи унікальний стиль автора.

Практичне значення дослідження лінгвопрагматичних аспектів художнього дискурсу полягає в тому, що результати можуть бути використані для подальшого вивчення цієї тематики. Аналіз фразеологізмів сприяє поглибленому розумінню літературних текстів, дозволяє визначити

особливості стилю та художнього підходу автора, а також допомагає перекладачам у їхній роботі з текстами. Дослідження фразеологізмів також може стати корисним для літераторів, які бажають удосконалити свій стиль та мовні навички.

Отже, лінгвопрагматичний аналіз фразеологізмів у художньому дискурсі має велике значення як для теоретичних досліджень, так і для практичного застосування в літературознавстві та перекладознавстві. Він сприяє кращому розумінню тексту та покращенню професійних навичок літераторів і перекладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Caballero Fernández, M. (2007). *Fraseología y pragmática: Hacia un modelo de análisis pragmático de las unidades fraseológicas del español*. Madrid: Ediciones Cátedra.
2. Escandell Vidal, M. (2001). *Introducción a la pragmática*. Barcelona: Ariel.

3. Жуков В. П. Особливості перекладу фразеологічних одиниць спортивної лексики сучасної англійської мови на українську. [Електронний ресурс] - Режим доступу:
4. Cantera Ortiz de Urbina J. Fraseología bíblica comparada. Su reflejo en el refranero español. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://paremia.org/paremia/PAREMIA14/P14-2.pdf>
5. Кузь Г. Фразеологія у формуванні мовної компетенції студентів у процесі викладання української мови як іноземної / Галина Кузь // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. - 2009. Вип.4. - С. 172-179. - [Електронний ресурс] - Режим доступу :http://old.philology.lnu.edu.ua/teoriapractika_ukr_mova/vyp_04_2009/23_kuzj.pdf
6. Бойко Н. Народження нових фразеологізмів. Українська мова і література в школі. 1984. № 1. С. 38-40.
7. Балабаєва В. Г., Чим хата багата: Іспанські прислів'я і приказки та їх українські відповідники / В.Г. Балабаєва // Вінниця: Глобус-прес,2008. - 384с.
8. Prieto Grande M. Hablando en plata de modismos y metáforas culturales. Madrid: Editorial Edinumen, 2007. 102 с. Diccionario de la Real Academia Española. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://buscon.rae.es/>
9. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. Харків: Вища школа, 1983. 18 с.
10. González García, M. (2004). Fraseología y comunicación: Un estudio pragmático de las unidades fraseológicas del español. Madrid: Editorial Síntesis.
11. Теклюк В. Фразеологізми й народна мудрість. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Філологія. Вінниця, 2009. Вип. 11. С. 86-89.
12. Григораш А. М. Трансформація складу фразеологізмів у газетних текстах. Система і структура східнослов'янських мов. Київ, 1987. С. 56-60.
13. Жаворонок Н. В. Українська етнолінгвістика. Київ : Довіра, 2007. – 262 с.
14. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. Львів: Вища школа, 1983. 175 с.

- 15.Коваль А.П. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові. Київ: Либідь, 2001. 312 с.
- 16.Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2008.
- 17.Наконечна Г. Дидактичні особливості фразеологічних богословізмів у вивченні української мови як іноземної. Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. Львів, 2007. С.119-121.
- 18.Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови. Київ: Либідь, 1993. 248 с.
- 19.Прадід Ю. Ф. Загальномовні фразеологізми і газетний контекст. Київ: Українське мовознавство, 1991. Вип. 18. С. 121-127.
- 20.Стишов О. Лексичні й стилістичні неологізми в ЗМІ з погляду мовної культури. Культура слова. Київ: Наукова думка, 1999. Вип. 52. С. 3-12.
- 21.УкрЛіб: Бібліотека зарубіжної літератури / Сервантес Мігель де / Дон Кіхот (Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі) — повний текст твору. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=277>
- 22.Ужченко В., Ужченко Д. Фразеологічний словник української мови. Київ: Освіта, 1998. – 227 с.
- 23.Коваль А.П. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А.П. Коваль. - К.: Либідь, 2001. - 312 с.
- 24.Мішкур В.Г. Лінгвокогнітивна природа іспанських паремій з анімалістичним компонентом : дис. канд.філол. наук. - Київ, 2013 - 249 с.
- 25.Наконечна Г. Дидактичні особливості фразеологічних богословізмів у вивченні української мови як іноземної / Галина Наконечна // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. - Львів, 2007. - С.119-121
- 26.Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 234 с., 1728 с.
- 27.Єрченко П. Г. Класифікація фразеологічних одиниць. Іноземна філологія. 1994. Вип. 4. 12 с.

28. Жуйкова М. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов : моногр. / М. Жуйкова. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 416 с.
29. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Вища школа, 1996. С. 173-175
30. Селіванова О.О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). Черкаси : Брама, 2004. с. 47
31. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : посібник / М-во освіти і науки України, Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ: Альма-матер, 2005. 399 с.
32. Martínez Marín J. Estudios de Fraseología española. Málaga, Ed. Librería Agora, 1996. 35 p.
33. Bartoš, L. Fraseología española. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009. P.156-157
34. Seco M., Olimpia A. Diccionario fraseológico del español actual. Madrid: Aguilar, 2004. P. 50-55
35. Sontag S., "Writing Itself: On Roland Barthes", introduction to Roland Barthes, A Barthes Reader, ed. Susan Sontag, New York: Hill and Wang, 1982. 23p.
36. Wotjak, G.: Estudios de fraseología y fraseografía del español actual, Frankfurt am Main: Vervuert, 1998. 14p.
37. Nadal L.L. Sobre los límites de la fraseología. Dichos y locuciones pragmatico-conversacionales de carácter burlesco en Español / Nadal L.L // Language Design. - 10. - 2008. - P. 87-106.
38. "Dar calabazas"/ AcademiaAndaluza. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.academia.andaluza.net/practicar/la-frase-de-la-semana/dar-calabazas/>
39. Cantera Ortiz de Urbina J. Fraseología bíblica comparada. Su reflejo en el refranero español. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://paremia.org/paremia/PAREMIA14/P14-2.pdf>
40. Everand: Descubre millones de libros electrónicos, audiolibros y mucho más con una prueba gratuita. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://es.everand.com/book/409009902/Despues-del-amanecer-Una-historia-de-suenos-angeles-y-demonios>
41. González García, M. (2004). Fraseología y comunicación: Un estudio pragmático de las unidades fraseológicas del español. Madrid: Editorial Síntesis.

- 42.Meléndez Chacón, V. (2005). La fraseología en el discurso: Un estudio pragmático del español. Madrid: Editorial Arco Libros.
- 43.Alonso Pérez, S. (2012). Análisis pragmático de las unidades fraseológicas del español coloquial. Tesis doctoral, Universidad Complutense de Madrid.
- 44.Diccionario del Español Actual (DEA): <https://dle.rae.es/>
- 45.Red de Investigación en Fraseología (RIF): <https://edizionicafoscari.unive.it/media/pdf/article/rassegna-iberistica/2022/117/art-10.30687-Ri-2037-6588-2022-18-008.pdf>
- 46.Estudios de Lingüística. Alicante: Universidad de Alicante.

Resumen

El estudio de la fraseología es una de las principales ramas de la lingüística moderna, ya que estas expresiones estables desempeñan un papel importante en el lenguaje, añadiéndole expresividad, imaginación y emotividad. Su uso en el discurso literario es especialmente interesante, ya que sirven para crear imágenes, transmitir emociones y caracterizar a los personajes y su discurso.

La fraseología enriquece el texto con imágenes, saturándolo de símbolos y metáforas, lo que ayuda a transmitir sentimientos y emociones profundas, creando un determinado estado de ánimo y atmósfera, y contribuyendo a una inmersión más profunda del lector en la historia. Refuerzan los temas e ideas principales, haciéndolos más comprensibles y significativos para el lector.

Las unidades fraseológicas ayudan a revelar los personajes, sus características sociales y culturales, contribuyendo a la comprensión del mundo interior de los personajes, sus sentimientos y actitudes ante el mundo. Revelan el

origen, la educación, las preferencias, las creencias y la visión del mundo de los personajes, así como su nivel educativo y su estatus social.

La relevancia del tema se debe al significativo interés de los lingüistas por el estudio de las unidades fraseológicas como componente específico del lenguaje que posee una carga emocional y expresiva y desempeña un importante papel en la configuración de las estrategias comunicativas del autor. El estudio de las unidades fraseológicas en el discurso literario español permite comprender mejor el funcionamiento del lenguaje en un contexto estético, identificar los mecanismos de creación de imaginería y expresividad de las expresiones, así como analizar las intenciones comunicativas y el estado emocional del autor.

La novedad científica radica en el análisis lingüístico y pragmático exhaustivo de las unidades fraseológicas en el discurso literario de la lengua española, que permite adquirir nuevos conocimientos sobre el funcionamiento de las unidades fraseológicas en el contexto estético, así como profundizar en la comprensión de los mecanismos de creación de imaginería y expresividad del lenguaje. El estudio de sus funciones, significados y uso contextual.

Dicho análisis permite comprender mejor el impacto de las unidades fraseológicas en la percepción del texto por parte de los lectores y en la creación de la coloración estilística y estética del lenguaje. El estudio también pone de relieve cómo los autores utilizan las unidades fraseológicas para potenciar el impacto emocional y figurativo en el lector, lo cual es importante para comprender el arte literario.

La trascendencia práctica del trabajo radica en su contribución a la mejora de la metodología de la enseñanza del español como lengua extranjera, en particular en el estudio de la fraseología y la estilística; al desarrollo de cursos y programas de formación para la profundización en el estudio de las unidades fraseológicas; así como a la profundización en la investigación en lingüística española, especialmente en el campo de la fraseología y el discurso artístico y el habla

artística. Un conocimiento profundo de la fraseología y de su significado pragmático contribuye a un mejor dominio de la lengua española a todos los niveles, desde el vocabulario hasta la gramática y la sintaxis. Ayuda a comprender mejor los matices de la cultura y la mentalidad españolas, lo cual es clave para una comunicación eficaz. El estudio de la fraseología puede ayudar a los hablantes de otras lenguas a tener su español más vivo y expresivo.

La importancia teórica del estudio radica en la formulación de nuevos conocimientos sobre el papel de las unidades fraseológicas en la construcción del estilo y la formación de los valores estéticos del texto. El estudio revela las diversas funciones de las unidades fraseológicas en las obras literarias, su interacción con otros medios lingüísticos y recursos estilísticos del autor. Esto permite una comprensión más profunda de cómo las unidades fraseológicas influyen en la formación del estilo y el valor estético de un texto, contribuyendo a la comprensión del discurso artístico.

El objetivo del estudio es estudiar las peculiaridades del funcionamiento de las unidades fraseológicas en el discurso literario español, analizar sus características lingüísticas y pragmáticas y determinar su papel en la creación de una imagen artística.

Los objetivos del estudio incluyen:

El estudio de los fundamentos teóricos del análisis lingüístico y pragmático de las unidades fraseológicas.

Análisis de las características lingüísticas y pragmáticas de las unidades fraseológicas.

Estudiar las peculiaridades del funcionamiento de las unidades fraseológicas en el discurso artístico de la lengua española.

Determinar el papel de las unidades fraseológicas en la creación de una imagen artística.

Realización de un análisis lingüístico y pragmático de las unidades fraseológicas a partir del ejemplo de obras de escritores españoles.

Evaluación de la influencia de las unidades fraseológicas en el estilo de los autores y en la formación de los valores estéticos de los textos.

El objeto del estudio son las unidades fraseológicas en el discurso literario español.

El objeto del estudio es el análisis lingüístico y pragmático de las unidades fraseológicas en el discurso literario de la lengua española.

Las conclusiones resumen los resultados del trabajo:

Las unidades fraseológicas, como combinaciones estables de palabras con un único significado léxico, desempeñan un papel importante en el sistema lingüístico español, especialmente en el discurso literario. El análisis lingüístico-pragmático permite desvelar las peculiaridades de su funcionamiento e influencia en la percepción del texto por parte de los lectores.

El análisis de la influencia de las unidades fraseológicas en el estilo del autor ha demostrado que configuran de forma significativa el estilo individual, acentuando la creatividad y la destreza en el uso del lenguaje, lo que hace que el texto sea más rico y original. El uso de unidades fraseológicas añade expresividad al estilo del autor, aumentando el valor estético de la obra, especialmente cuando reflejan el contexto cultural y las tradiciones.

El uso contextual de la fraseología desempeña un papel crucial a la hora de transmitir el significado, las emociones y el estado de ánimo del texto. Los factores sociales y culturales influyen notablemente en su comprensión e interpretación.

La importancia práctica del estudio de los aspectos lingüísticos y pragmáticos del discurso literario radica en que los resultados pueden utilizarse para profundizar en el estudio de este tema. El análisis de las unidades fraseológicas

contribuye a una comprensión más profunda de los textos literarios, permitiendo identificar las peculiaridades del estilo y el enfoque artístico del autor, y ayudando a los traductores en su trabajo con los textos. El estudio de la fraseología es útil para los escritores que desean mejorar su estilo y sus habilidades lingüísticas.

Así pues, el análisis lingüístico y pragmático de las unidades fraseológicas en el discurso literario es de gran importancia tanto para la investigación teórica como para la aplicación práctica en los estudios literarios y los estudios de traducción. Contribuye a una mejor comprensión del texto y mejora las competencias profesionales de escritores y traductores.